

5. 3. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Posuzování úvěruschopnosti, nikoli hledání formálních pochybení věřitele

Zákon č. [257/2016](#) Sb., o spotřebitelském úvěru, v platném znění (dále jen „ZSÚ“) ve svém § 86 stanoví povinnost poskytovatele úvěru před poskytnutím úvěru spotřebiteli posoudit jeho úvěruschopnost. Úvěrující společnost poskytne úvěr jen, pokud výsledkem posouzení bude neexistence důvodných pochybností o schopnosti spotřebitele úvěr splácet, jinak je věřitel vystaven hrozbě neplatnosti úvěrové smlouvy, při jejím případném soudním přezkumu[1].

Řadu let se takové posuzování úvěruschopnosti spotřebitele nahlíželo formálním přístupem, kdy se soud zaměřoval toliko na postupy věřitele při posuzování úvěruschopnosti, aniž by se přezkum věnoval skutečným schopnostem spotřebitele úvěr splácet. Věřitelé byli mnoho let svědky situace, kdy spotřebitel namítal třeba i několik let zpětně až po řádném doplacení úvěru, že věřitel řádně neposoudil jeho úvěruschopnost při sjednávání úvěru. Takové námitky byly spotřebitelem mnohdy vzneseny až po řádném doplacení úvěru, kdy např. spotřebitel ani po celou dobu úvěru nikdy nebyl v prodlení, nikdy věřiteli neoznámil problémy se splácením, neoznámil nedostatek příjmů či naopak nepřiměřené výdaje, nežádal o snížení či odklad splátek, ani ve svém životě nemusel činit zásadní úkony pro možnost úvěr splácet (např. vykrýt jeden úvěr úvěrem dalším). Doposud soudy shledávaly nedostatky v posouzení úvěruschopnosti např. v nedostatečném rozsahu ověřovaných informací, v nedostatečném ověření klientem dodaných podkladů atp., a pro takový nedostatek rozhodovaly ve prospěch spotřebitele.

Na zneužívání ustanovení o posouzení úvěruschopnosti a zpětné namítání formální vady v posuzování již vyšší soudy upozorňovaly, např. Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 14.6.2019, sp. zn. 20 Cdo 1704/2019[2]. Nejvyšší soud se v tomto řízení podívoval nad argumentací klienta (dovodatele) a uvedl, že „*samotná povinná v průběhu celého řízení nerozporuje svou solventnost,*“ a dále, že „*tuto skutečnost nemůže zvrátit ani zevrubná snaha povinné o zpětné zpochybnění postupu oprávněné, která při posuzování úvěruschopnosti povinné postupovala s náležitou odbornou péčí, když doložila, že při ověřování majetkových poměrů povinné a jejího spoludlužníka vycházela i z jiných než povinnou a spoludlužníkem poskytnutých informací*“. V uvedeném řízení se úvěrovaný ani nesnažil doložit, že fakticky (reálně) neměl na splácení úvěru, ale dokonce to ani během celého řízení netvrdil. Jinými slovy úvěrovaný sázel na dlouhodobý formální přístup soudů, které nebudou zkoumat skutečnou ekonomickou situaci úvěrovaného při sjednávání úvěru, ale vyjdou pouze z formálního přezkumu úkonů provedených ze strany věřitele a naleznou nějakou chybu.

Výše uvedené závěry Nejvyššího soudu nebyly nižšími soudy zohledňovány, a proto se musel Nejvyšší soud opět v této otázce přihlásit ke slovu. Stalo se tak rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 33 Cdo 1819/2023 (dále jen „**Rozsudek**“). V Rozsudku je vyřčen přelomový závěr: „*Z řečeného vyplývá, že za dané situace nelze smlouvu považovat za neplatnou jen proto, že nebyla řádně posouzena úvěruschopnost spotřebitele; musí být postaveno najisto, že spotřebitel nebyl schopen úvěr splácet (resp. že mu úvěr neměl být poskytnut)*“. Tento Rozsudek představuje milník mezi dosavadním formálním přístupem (zda věřitel ověřil příjmy, výdaje, nahlédl do registrů a databází atp.) a přístupem materiálním (zda byl spotřebitel schopen úvěr splácet). Nově tedy pochybení či opomenutí věřitele při posuzování úvěruschopnosti samo osobě nemá být automaticky stiženo neplatností smlouvy, pokud reálně (z materiálního hlediska) byl dlužník schopen dluh splácet.

Účel a smysl předmětného ustanovení zákona tedy (kupodivu) není zkoumat, jakým způsobem věřitel posuzuje listiny, ale zda úvěrovaný má (a lze očekávat, že bude mít) takové příjmy, aby byl schopen úvěr splácet.

V případě spotřebitele, který bez problému doplatí svůj úvěr a následně si usmyslí, že si díky dosavadnímu přístupu justice něco „přivydlá“, tedy dostane od poskytovatele úvěru něco zpět, nyní narazí. Místo hledání toliko formálních pochybení na straně věřitele tudíž bude spotřebitel muset nově prokázat, že mu v první řadě vůbec neměl být úvěr poskytnut, jelikož na jeho splácení jednoduše skutečně neměl.

Mgr. David Stroukal,
právník

e-mail: david.stroukal@seznam.cz

[1] Viz § 87 odst. 1 ZSÚ.

[2] Toto usnesení bylo následně posvěceno i usnesením Ústavního soudu ze dne 27.10.2020, č. j. II. ÚS 3000/19-2, kde Ústavní soud dodal, že sám úvěrovaný při sjednávání úvěru poskytl věřiteli podklady ke svým příjmům, přičemž je nikdy nezpochybnil, sic by jinak mohl být klient stížen i trestněprávní odpovědností za úvěrový podvod.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)

- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)